

Sağlık Sistemlerinde Verimlilik

Dr. Seyit KARACA

TOBB Türkiye Sağlık Kurumları Meclisi Başkanı

- Verimlilik kavramı, neden verimlilik?
- Verimlilik türleri
- Sağlık sisteminin fonksiyonları ve amaçları
- Sağlık harcamalarında artış ve nedenleri
- Verimsizlik kaynakları ve israf
- Etkili ve verimli sağlık sistemleri: sağlık sistemlerinde değer yaratma

- Neden verimlilik?
 - Kaynaklar kıt, ihtiyaçlar sonsuz
 - Öncelikler, tercih yapma
 - Alternatif maliyet
 - Artan harcamalar
 - Sürdürülebilirlik
 - Değer yaratma

Verimlilik kavramı: Neden? Nedir?

- Verimlilik nedir?
 - Girdi ve çıktılar arasındaki ilişkiyi belirtmede kullanılan bir kavramdır.
 - Amaç ile araç değerleri arasındaki ilişkidir.
 - Ya belirlenen amaçlara en düşük maliyetle ulaşma ya da mevcut kaynaklarla mümkün olan en iyi çıktıyı elde etme sürecidir.
 - Elde edilen sonuçlar (çıktılar) ile bu çıktıları elde etmek için kullanılan kaynakların sosyal fırsat maliyeti arasındaki ilişkidir.
 - Zamanı veya enerjiyi israf etmeden bir şeyi iyi yapmak anlamına gelir.
 - Ne üretilmelidir ve bu nasıl en iyi şekilde üretilmelidir?
 - Amaç mevcut kaynaklar ile maksimum faydaları elde etmektir. Bunun için iki koşul gerekir:
 - (1) bu faydalar en düşük minimum maliyetler ile meydana getirilir ki genel faydalar maksimize olsun,
 - (2) doğru mallar veya hizmetler üretilmelidir ki maksimum faydalar sağlanabilsin.

Verimlilik türler

Tahsisat verimliliği

Doğru işi yapmak / doğru olan şeyi yapmak

Devletin genel amaçlarına ulaşabilmek için doğru çıktıların üretilip üretilmemesi ile ilgilidir.

Genel amaçları maksimize edecek şekilde kaynakların programlar arasında doğru tahsis edilmesi

Bir faaliyetin sosyal faydalar ve maliyetler açısından yapılmasına deyip değmeyeceğinin ölçülmesi

Üretim / teknik / operasyonel verimliliği

İşi doğru yapmak / doğru bir şekilde yapmak

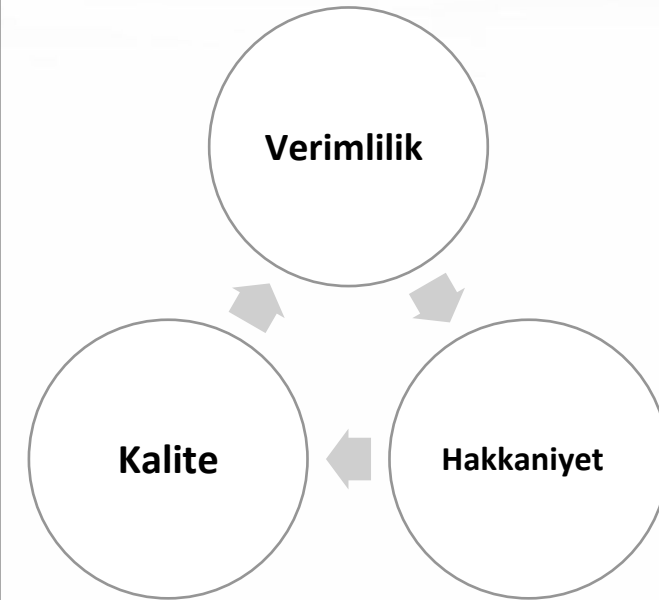
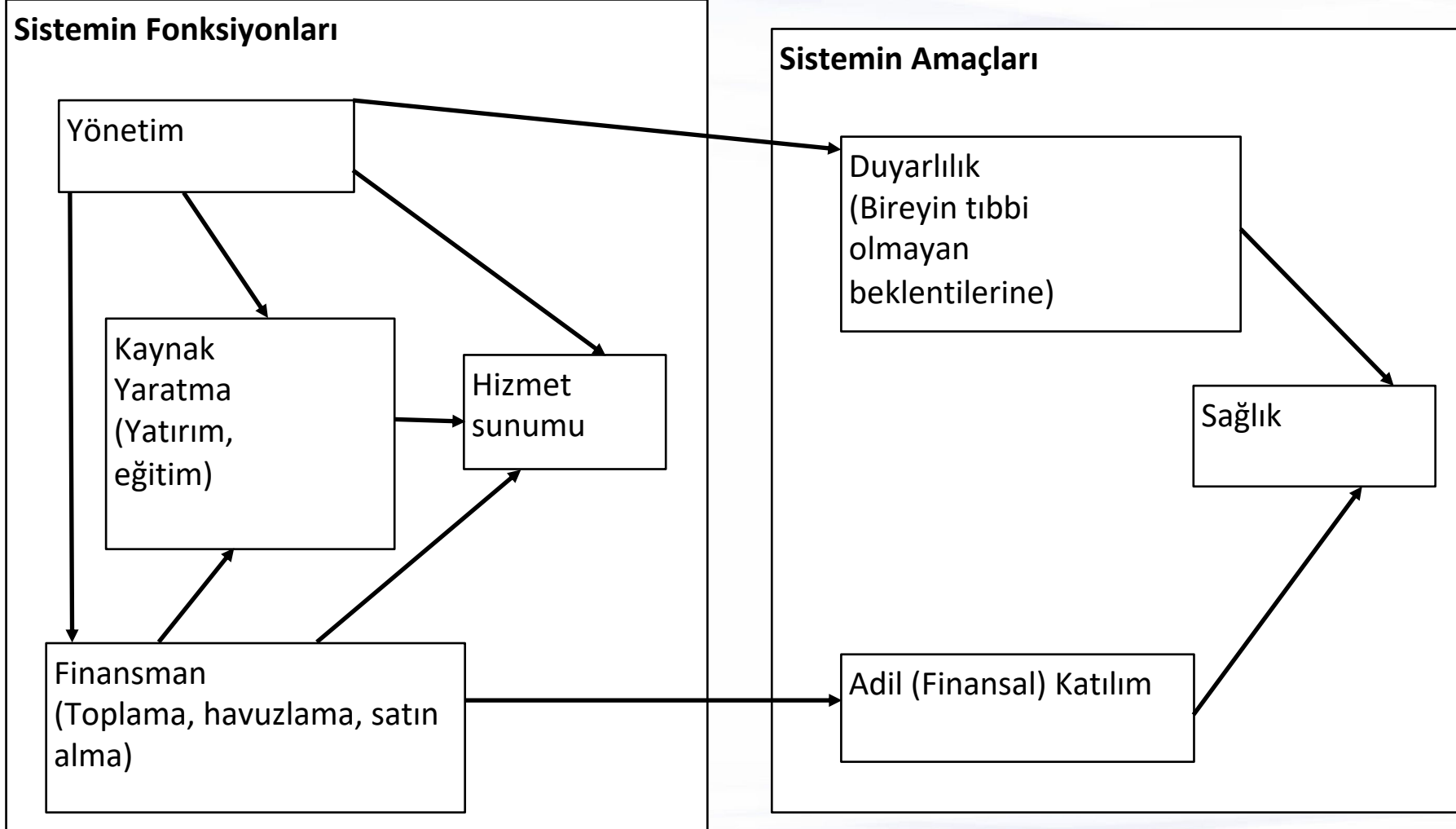
Kaliteden ödün vermeden daha az kaynakla daha fazla çıktı elde edebilmektedir.

Mal ve hizmetlerin minimum maliyet ile üretilmesine işaret eder.

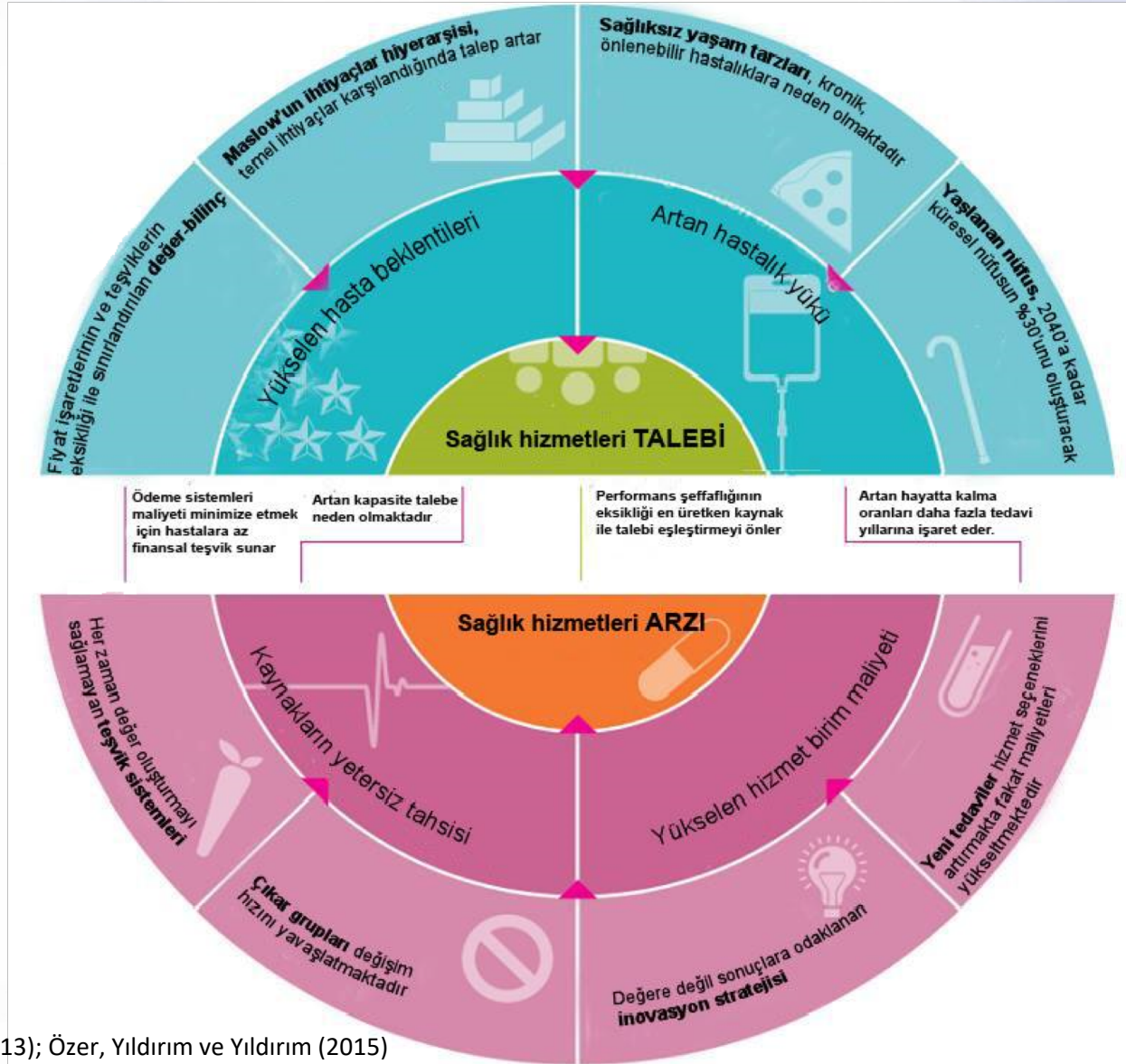
Belirli sağlık çıktılarının en düşük maliyetle elde edilmesi için hangi tür girdi kaynaklarının kullanılacağına karar vermek için yapılan ölçümler

En az girdi kombinasyonu ile belirli bir çıktıyı elde etmek veya sabit bir girdi kombinasyonu ile maksimum çıktıyı elde etmek

Sağlık sisteminin fonksiyonları ve amaçları

Sağlık harcamalarında artış ve nedenleri

İsraf 1,2 trilyon \$

Kliniksel 312 milyar \$

Defansif tıp: 210 milyar \$
Önlenebilir yeniden hastane yatışları: 25 milyar \$
Kötü yönetilen diyabet: 22 milyar \$
Tıbbi hatalar: 17 milyar \$

Gereksiz MR: 14 milyar \$
Tedavi varyasyonları: 10 milyar \$
Hastane enfeksiyonları: 3 milyar \$
Aşırı reçetelenen antibiyotikler: 1 milyar \$

Operasyonel 126-315 milyar \$

Dava süreçleri: 21-210 milyar \$

Bilgi teknolojilerinin etkili kullanılmaması: 88 milyar \$

Personel devir hızı: 21 milyar \$

Kağıt reçetenin kötüye kullanımı: 4 milyar \$

Davranışsal 303-493 milyar \$

Obezite/fazla kilo: 200 milyar\$

Sigara kullanımı: 191-567 milyar \$

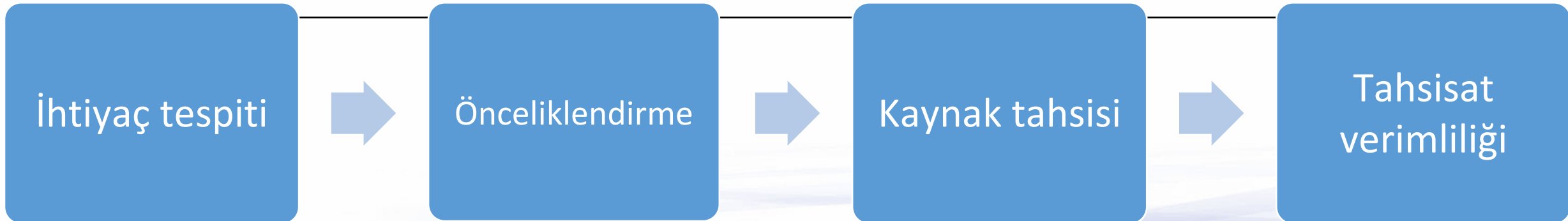
Sigaraya bağımlılık: 100 milyar \$

Alkol tüketiminin kötüye kullanımı: 2 \$

- Verimsizlik; kaynakların kullanılması gerektiği gibi veya yerde kullanılmaması veya kaynakların dikkatsiz bir şekilde kullanılması sonucu ortaya çıkar.
- Tahsisat verimsizliği, sınırlı kaynakların alternatifler arasından hangisine tahsis edileceği konusunda karar verilirken bu kararın mümkün olan en yüksek sağlık kazanımını en az maliyetle sağlayacak alternatif yönünde kullanılmaması sonucu ortaya çıkar.
- Sağlık hizmetlerinde verimsizlik ve israf dört düzeyde meydana gelmektedir.
 - Politika yapıcılar ve sağlık hizmeti finansörleri düzeyinde,
 - Sağlık hizmeti yöneticileri düzeyinde,
 - Sağlık hizmetlerini sunanlar (sağlık bakım çalışanları) düzeyinde,
 - Hane halkı ve toplum (sağlık hizmetlerini kullananlar/tüketiciler) düzeyinde.
- Verimsizlik nedeniyle pek çok ülke, daha düşük harcama düzeyi ile sağlık çıktılarını aynı düzeyde elde edebilir.
- Verimsizliğin en yaygın nedenleri ise; uygunsuz ve etkisiz ilaç kullanımı, tıbbi hatalar, yetersiz kaliteli bakım, israf, yolsuzluk ve sahtekârlıktır.

- DSÖ, uygun olmayan hastaneye kabuller ve yatış uzunluğu, tıbbi hatalar, kaliteli bakımın yetersizliği, uygun olmayan veya maliyetli personel istihdamı, jenerik ilaçların yetersiz kullanımı ve gerektiğinden daha yüksek ilaç fiyatları nedeniyle sağlığa yapılan kaynakların %20-40'ının boşa kullanıldığını ifade etmektedir.
- ABD'de bir çalışmada işletme kayıplarının (idari süreçlerin değer yaratmadan ek maliyet yarattığı durumda) ve tıbbi kayıpların (tıbbi bakımın uygunsuz örneğin belirli müdahalelerde aşırı, yanlış veya yetersiz kullanımının, kaçırılan fırsatların ve klinik hataların olduğu durumlarda) toplam sağlık maliyetlerinin %29'unu oluşturduğu bulunmuştur.

1. Makro: Sağlık hizmetlerine ayrılacak kaynakların belirlenmesi
2. Bütçenin coğrafi alanlar ve hizmetler arasında dağılımı
3. Kaynakların çeşitli tedavi yöntemlerine dağılımı
4. Hangi hastaların tedaviye kabul edileceğinin belirlenmesi
5. Bireysel hastalara ne kadar harcanacağına karar verilmesi

Etkili ve verimli sağlık sistemleri: sağlık sistemlerinde değer yaratma

- Etkili ve verimli sağlık sistemleri
 - sonuçları ve çıktıları maksimize eden,
 - israfı önleyen,
 - en iyi değeri elde eden,
 - kaynakları optimize eden,
 - yönetilen ve organize edilen sistemlerdir.
- Sağlık sistemlerinde değere odaklanmak (mevcut kaynaklarla daha fazlasını yapmak ve ek sağlık harcamalarından kazanılan faydaları genişletmek) verimliliği ve performansı artırır

- Değere odaklanmak neden önemli?
 - sağlık sisteminin kaynaklarının genellikle boşa harcandığının bilinmesi,
 - verimlilik artışlarının sürdürülebilirlik dengesinin şiddetini etkin bir şekilde azaltabilmesi ve
 - insanların, sağlık sisteminin değer üretiminde etkili olduğu konusunda ikna edilerek **“sağlık sistemi için daha fazla ödeme direncini”** aşmasının daha kolay olabilmesidir.
- Sağlık harcamalarının verimliliğini artırmak için
 - hastanelerin ve diğer kurumların entegre hizmet vermelerini,
 - merkezi satın alma uygulamalarını,
 - günlük cerrahi uygulamaları içeren stratejiler benimsemektedirler.
- Rekabetçi üstünlük, verimlilik ve inovasyon gerektirir
- Verimlilik önemlidir, ancak her şey değildir. **Verimlilik, kalite ve hakkaniyet arasında denge sağlamak gerekir.**
- **Ülkemizde verimsizlik kaynakları ve boyutu tüm paydaşların katılımı ile sağlıklı bir şekilde ortaya konulmalıdır.**

Dr. Seyit KARACA

TOBB Türkiye Sağlık Kurumları Meclisi Başkanı,

OHSAD Yönetim Kurulu Üyesi,

MEDOVA Hastanesi İcra Kurulu Üyesi,

seyit.karaca@medova.com.tr

+90 533 357 85 80